

Article Info/Makale Bilgisi

✓Received/Geliş:03.03.2022 ✓Accepted/Kabul:09.03.2022

DOI:10.30794/kausbed.1082089

Research Article/Araştırma Makalesi

Ezikoğlu, Ç. (2022). "Siyaset Bilimi Çalışmalarında Vaka Analizi ve Elit Mülakat Yöntemi", *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2022 Sayı 51: Özel sayı 1, Denizli, ss. Ö13-Ö21.

SİYASET BİLİMİ ÇALIŞMALARINDA VAKA ANALİZİ VE ELİT MÜLAKAT YÖNTEMİ

Çağlar EZİKOĞLU*

Öz

Bu makale özellikle siyaset bilimine dair yapılan çalışmalarda bir nitel araştırma yöntemi olarak kullanılan vaka analizini incelenmekte olup, bu vaka analizi yönteminde bir veri toplama metodu olarak kullanılan elit mülakat yöntemini irdelemektedir. Nitel yöntemler ele alınan sorunun doğasını gösteren 'vaka analizlerini' ortaya koymaktadır. Araştırmaların ana araştırma eksenini 'neden' ve 'nasıl' sorularıyla ilgilidir, bu nedenle nitel veri yöntemleri daha fazla derinlik kazanır. Bu durum aynı zamanda tutum ve davranışların 'neden' ve 'nasıl' olduğu hakkında fikir verir. İncelenen vaka için kurulmuş olan nedensel mekanizmayı keşfederken veri toplamak için kullanılan yaygın yöntemlerden birisi de elit mülakat yöntemidir. Vaka analizi ile elit mülakat yöntemi arasındaki bağlantıyı tüm detaylarıyla keşfedebilmek bu çalışmanın temel amacıdır.

Anahtar Kelimeler: *Vaka analizi, Elit mülakat, Nedensel mekanizma, Nitel araştırma.*

CASE STUDY ANALYSIS AND ELITE INTERVIEW IN POLITICAL SCIENCE

Abstract

This article examines the case study analysis, which is used as a qualitative research method especially in studies on political science, and examines the elite interview method, which is used as a data collection method in this case analysis method. Qualitative methods reveal 'case studies' that show the nature of the problem being addressed. The main research question of studies is about 'why' and 'how', so qualitative data methods gain more depth and provide insight into the 'why' and 'how' of attitudes and behaviors. One of the common methods used to collect data while exploring the causal mechanism established for the case under investigation is the elite interview method. The main purpose of this study is to explore the connection between case analysis and elite interview method in all details.

Key Words: *Case study analysis, Elite interview, Causal mechanism, Qualitative research.*

*Öğr. Gör. Dr., Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, ÇANKIRI.
e-posta:caclarezikoglu@gmail.com, (<https://orcid.org/0000-0001-5948-4693>).

1. GİRİŞ

Araştırmacılar hipotezlerini açıklamak ve geliştirmek istediklerinde iki ana araştırma veri yöntemi seçmektedirler: nitel ve nicel. Bir yandan, nitel veri toplama yöntemleri sorunların, davranışların veya olayların tanımlarına yol açar ve insanların deneyimleri, tutumları ve inançları hakkındaki düşüncelerinin ve görüşlerinin tanımlarını sağlamaktadır. Öte yandan nicel veri toplama yöntemleri; sorunların, davranışların veya olayların gerçek varlığını veya yokluğunu belgeleyen sayımlar, oranlar veya yüzdeler gibi diğer istatistiklerden oluşmaktadır. Bu veriler temsili ve genellenebilir bilgiler verebilmektedir.

Bu makale özellikle siyaset bilimine dair yapılan çalışmalarda bir nitel araştırma yöntemi olarak kullanılan vaka analizini incelenmekte olup bu vaka analizi yönteminde bir veri toplama metodu olarak kullanılan elit mülakat yöntemini irdelemektedir. Nitel yöntemler ele alınan sorunun doğasını gösteren ‘vaka analizlerini’ ortaya koymaktadır. Araştırmaların ana araştırma sorusu ‘neden’ ve ‘nasıl’ sorularıyla ilgilidir, bu nedenle nitel veri yöntemleri daha fazla derinlik kazanır ve tutum ve davranışların ‘neden’ ve ‘nasıl’ olduğu hakkında fikir verir. İncelenen vaka için kurulmuş olan nedensel mekanizmayı keşfederken veri toplamak için kullanılan yaygın yöntemlerden birisi de elit mülakat yöntemidir. Vaka analizi ile elit mülakat yöntemi arasındaki bağlantı incelenirken özellikle siyaset bilimi çalışmalarına emsal teşkil etmesi açısından Ezikoğlu (2021)’nin çalışması örnek olarak incelenecektir.

2.VAKA ANALİZİ

Nitel yöntemler; vaka analizi, eleştirel söylem analizi vb. gibi farklı yaklaşım türlerini içermektedir. Bu çalışma siyaset bilimi çalışmalarında bir nitel yöntem olarak kullanılan vaka analizini derinlemesine irdelemektedir. Vaka analizinin, ilk olarak 1843’te yayınlanan bir mantık sistemi olan J. S. Mill’in magisterial çalışmasıyla başladığı söylenmektedir. Yirminci yüzyılın başlarında ise vaka analizi yöntemi, Cohen (1934) ve Nagel (1927) gibi mantık bilimlileri ile uğraşanlar tarafından etkilenmiştir. Sonrasında Carl Becker (1934), Leonard Cottrell (1941), Paul Foreman (1948), Robert Park (1930) gibi sosyologlar arasında yoğun bir tartışma konusu olmuştur. 1960’larda ve 1970’lerde, başka bir araştırma dalgası, vaka analizi yöntemlerini sosyal bilim yöntemlerinin ana akımına tanımlamaya, geliştirmeye ve entegre etmeye çalışmıştır. Etkili çalışmalar arasında Campbell (1975), Glaser ve Strauss (1967), Przeworski ve Teune (1970) ve Skocpol ve Somers (1980) bulunmaktadır. Bugün, vaka analizi yöntemleriyle ilgili literatür o kadar bol ve çeşitlidir ki, bakış açısına bağlı olarak başarısının veya başarısızlığının bir kanıtı olabilecek açıklamalara sıklıkla rastlanılmaktadır.

Yukarıda tartışıldığı gibi, bir vaka analizinin ne olduğunu açıklamak kolay değildir, çünkü kolay bir tanımlama yoktur (Solberg Sjölen ve Huber, 2006). Bir vaka analizi, birden fazla birim üzerinde genelleştirmeyi amaçlayan bir kişi, bir grup insan veya bir birim hakkında yoğun bir çalışma olarak tanımlanabilir. Bir vaka çalışmasında odak özel bir birime dayanmaktadır (Jacobsen, 2002). Bir başka benzer tanım, bir vaka çalışmasının bir veya birkaç yöntemle kapsamlı bir bakış açısıyla incelenen sistemlerin bir analizi olmasıdır (Thomas, 2011). Vaka analizi yöntemi vakaları analiz etmeyi amaçlamamaktadır, ancak vakaları tanımlamak ve anlamak için bir ortamı keşfetmenin iyi bir yoludur (Cousin, 2005). “Vaka analizi yöntemi, birden fazla bilgi kaynağını içeren ayrıntılı derinlemesine veri toplama yoluyla zaman içinde gerçek hayattaki çağdaş sınırlı bir sistemi (bir vaka) veya çoklu sınırlı sistemleri (vakalar) araştırmakta ve bir vaka tanımını ve vakanın ana temalarını rapor etmektedir” (Creswell, 2013, s. 97).

Bir vaka analizinde, bir veya daha fazla vaka araştırılabilir. Bir vakayı incelerken, tekil bir vaka çalışmasına atıfta bulunulur ve birkaç vakayı inceleyen bir çalışmayı tanımlamak için çoklu veya çoğul bir vaka çalışması kullanılır. Birden fazla vaka çalışmasında, her vaka tekil bir çalışma gibi incelenmekte ve daha sonra diğer vakalarla karşılaştırılmaktadır. Tekil ve çoklu vaka çalışmaları için Thomas, zaman boyutunun türüne göre ek bir sınıflandırma önermektedir.

Zaman boyutu ile ilgili tekil vaka çalışmaları türleri aşağıdaki gibidir (Thomas 2011: 517):

- i. Retrospektif vaka analizi:* En basit çalışma türü; her türlü geçmiş fenomenle ilgili verilerin toplanmasını içerir. Araştırmacı bir olguya, duruma, kişiye veya olaya bakıyor ve onu tarihsel bütünlüğü içinde inceliyor.

- ii. *Anlık görüntü* analizi: Vaka, mevcut bir olay, bir kişinin hayatındaki bir gün, bir günlük vb. gibi belirli bir zaman diliminde incelenmektedir. Bir ay, bir hafta, bir gün, hatta bir saat kadar kısa bir süre olsun, analiz olayların zamansal yan yana gelmesiyle desteklenir. Anlık görüntü geliştikçe, resim kendisini sıkı bir zaman dilimi içinde bir *Gestalt* olarak sunar.
- iii. *Diachronic* vaka analizi: Zamanla değişir ve uzunlamasına süren çalışmalara benzer.

Bu sınıflandırmayı örneklem üzerinden incelemek açısından Ezikoğlu (2021)'nin araştırması bu çalışmada ele alınmaktadır. Bu araştırma, AKP'nin Türk siyasetinde siyasi hayatta kalması ışığında tek ve retrospektif bir vaka çalışması sunmaktadır. Tek vaka analizi bazı avantaj ve dezavantajlara sahiptir. Tek bir vaka çalışmasının faydaları, birden fazla vaka çalışması kadar pahalı ve zaman alıcı olmamalarıdır. Tek vaka analizi, yazar yüksek kaliteli bir teori oluşturmak istediğinde daha iyidir, çünkü bu tür ekstra ve daha iyi teori üretir. Tek bir vaka çalışması, yazarın araştırma konusu hakkında daha derin bir anlayışa sahip olmasını sağlar. Diğer faydalar, tek vaka analizlerinin varlığını zengin bir şekilde tanımlayabilmesidir. Ve yazar, örneğin bir kişi veya bir grup insanı incelemek istediğinde, tek bir vaka çalışması yapmak, çoklu bir vaka çalışmasından daha iyidir. Tek bir vaka çalışması kullanıldığında, yazar eski teorik ilişkileri sorgulayabilir ve yenilerini keşfedebilmektedir. Bunun nedeni daha dikkatli bir çalışma yapılmasıdır. İstatistiksel yöntemlerin ve biçimsel modellerin zayıf olduğu durumlarda vaka analizi çalışmaları genellikle güçlüdür (Bennett ve George, 2005: 19).

Bununla birlikte, bazı bilim adamları vaka analizinin dezavantajlarını ve sorunlarını göstermiştir. Bazı sosyal bilimciler, vaka analizinin, deney veya büyük n analizi gibi diğer yöntemlere kıyasla gözlemler için en zayıf test yöntemi olabileceğine inanmaktadır (Van Evera, 1997). Bu görüşe göre, vaka analizi, ihmal edilen üçüncü değişkenlerin etkisini kontrol etmede bazı zorluklara sahiptir. Büyük-n analizi, bu değişkenler için daha iyi kontrol sağlamaktadır. Van Evera (1997)'ya göre ikinci bir ana eleştiri, bir vaka çalışmasının diğer vakalara genelleştirilememesidir. Bu eleştiri birçok araştırma için bir sorun olabilir, çünkü tek bir vakanın diğer vakaların hipotezlerini incelemek ve tanımlamak için birçok zorluğu vardır. Bu tür araştırmaların güvenilirliğini ve uygulanmasını zayıflatan vaka analizleri hakkında beş temel eleştiri tespit edilmiştir (Flyvbjerg 2006: 219-245):

- i. Genel, teorik (bağlamdan bağımsız) bilgi, somut, pratik (içeriğe bağlı) bilgiden daha değerlidir.
- ii. Bireysel bir vaka temelinde genelleme yapmak imkansızdır, bu nedenle vaka analizi bilimsel gelişime katkıda bulunamaz.
- iii. Vaka analizi, hipotezlerin üretilmesi için en yararlı olanıdır (yani, toplam araştırma sürecinin ilk aşamasında), diğer yöntemler ise hipotez testi ve teori oluşturma için daha uygundur.
- iv. Vaka analizi çalışmaları, doğrulamaya yönelik bir önyargı içerir; yani, araştırmacının önyargılı kavramlarını onaylama eğilimini gösterir.
- v. Belirli vaka çalışmaları temelinde genel önermeleri ve teorileri özetlemek ve geliştirmek genellikle zordur.

Vaka analizi çalışmaları test edilebilir genellemeler geliştirmeden, genellikle yeterince bilimsel olmadıkları için eleştirilmektedir. Yin (2012), vaka analizi çalışmasının tasarımı sırasında yapının tanımlanması gerektiğini yazmaktadır. Eisenhardt & Graebner'e (2007) göre rapor vaka araştırması bir araştırma tasarımına ve kesin bir dile sahip olmalıdır. Tablo ve şekiller durumunda daha güvenilir bir kanıt zengin sunu bunu dikkate almak başka bir şey. Vaka çalışması ayrıca ek bilgi vakaların teorik örneklemesi ile ekler içeriyorsa, daha güvenilir hale gelir. Ezikoğlu (2021)'nin çalışmasındaki en önemli sınırlamalarından biri, Türk siyasetinde siyasi hayatta kalma mantığının AKP vakası üzerinden genellemesi sorunudur. Bu noktada, Eisenhardt & Graebner'in belirttiği gibi, Ezikoğlu'nun çalışması boyunca tablolar ve rakamlar kullanılmış aynı zamanda vaka çalışmasını daha güvenilir hale getirmek için elit (seçkin) mülakatlarla ekstra bilgi verilmiştir.

3.VAKA ANALİZİ VE NEDENSEL MEKANİZMA

Nedensel mekanizma (nedensellik olarak da adlandırılır), neden ve sonuç arasındaki ilişkidir. Sebep, bir şeyin neden olduğu ve sonuç ne olduğudur. Nedensellik, genel olarak nedenler ve sonuçlar arasındaki bağlantıyı gösterir. Nedensellik anlayışı, onu yüzyıllardır tartışan filozoflar arasında büyük felsefi konulardan biri haline gelmiştir (Mumford, 2012: 44-45). David Hume bu tartışmalarda en önemli filozoflardan biri olmuş ve nedenselliğe ilişkin felsefi tartışmanın şekillenmesinde önemli bir rol oynamıştır (Ayer, 2000: 67).

Sebeplerin sonuçlarını zorunlu kıldığı veya sebeplerin sonuçlarını meydana getirme gücüne sahip olduğu fikri gibi, nedensellik hakkında bazı genel düşünceler varlığını sürdürmektedir. David Hume bu inançları sebep ve sonuç ilişkisi açısından eleştirmiştir. Hume nedensel bağlantıların gözlemlenemez olduğunu ve insanların her durumda birinci olay ile ikinci olay arasındaki nedensel bağlantıyı bilemeyeceklerini düşünmektedir. Mumford bunu şu şekilde açıklamaktadır: “Birinin hap alması gibi bir olay, iyileştiğinde ikinci bir olay görebiliriz ama iki olay arasında asla nedensel bir bağlantı göremiyoruz... Sorun bundan daha derin, birinin vücudunun içini göremiyorum. En basit durumda bile, Hume nedensel bağlantıyı asla göremeyeceğimizi iddia eder (Mumford, 2012, s.46)”.

Aslında Hume, nedenler ve sonuçlar arasındaki ilişkinin genelleştirilemeyeceğini iddia etmemektedir. Hume için temel sorun, her durumda nedenler ve sonuçlar arasında gerekli bağlantıdır. Hume, ilişkiler dış nesnelere ile iradenin beden veya zihin üzerindeki gücü arasında ise, sebep ve sonuç arasında zorunlu bir bağlantı olmadığını savunmaktadır (Honore, 2014). Hume, neden ve sonuç arasındaki ilişkiyi anlamak için genel nedensellik teorilerinden ziyade nedensel çıkarımın önemini öne sürmektedir. Hume’a göre nedensel çıkarım, nedensel ilişkilerin bir sonucu değil, keşfi olarak tanımlanmaktadır (Garrett, 2009: 73-92). Hume ayrıca, ilişkinin doğasının çıkarımın doğasına çok fazla bağlı olduğuna ve nedensel ilişkinin doğasını açıklamadan önce nedensel çıkarımı incelemenin zorunluluğuna işaret eder.

Vaka çalışmaları analizi, bireysel vakalarda nedensel mekanizmaların işleyişini ayrıntılı olarak incelemektedir. Tek bir durumda, çok sayıda ara değişkene bakabilir ve belirli bir nedensel mekanizmanın işleyişinin beklenmedik yönlerini tümevarımsal olarak gözlemleyebilir veya bir durumda hangi koşulların nedensel mekanizmayı harekete geçirdiğini belirlemeye yardımcı olabilir. Bu çalışmada öncelikle nedensel mekanizmanın nasıl tanımlanacağı ve ne anlama geleceği incelenecektir.

Mekanizma merkezli nedensel analizin mevcut doğasındaki ilk zorluk, onun nasıl tanımlandığını belirlemektir. Gerring (2010: 1500-1501), ‘nedensel mekanizmanın’ aşağıdakilere atıfta bulunabileceğini gösterir: (a) bir etkinin üretildiği yol veya süreç; (b) nedensel bir fenomen için mikro düzeyde (mikro temelli) bir açıklama; (c) gözlemlenmesi zor bir nedensel faktör; (d) gözlemlenmesi kolay bir nedensel faktör; (e) bağlama bağlı (sıkı bir şekilde sınırlandırılmış) bir açıklama; (f) evrensel (yani oldukça genel) bir açıklama; (g) olasılıklı nedensel ilişkileri varsayan bir açıklama; (h) kuralsal düzenlilikler sergileyen fenomenler üzerine inşa edilmiş bir açıklama; (i) nitel veya vaka çalışması kanıtlarına dayalı bir analiz tekniği; ve/veya (j) resmi matematiksel modellerde ifade edilen bir teori (Gerring, 2008; ayrıca bkz. Hedstrom, 2005: 25; Mahoney, 2003; Mayntz, 2004; Norkus, 2004).

Birçok bilim insanı nedensel mekanizmaları birçok yolla tanımlamaya çalışmaktadır. Ancak, bu farklılıklar bu araştırma için nedensel mekanizmaların önemini etkilemez. Daha önce de belirtildiği gibi, araştırmadaki bağımsız ve bağımlı değişkenler arasındaki nedensel mekanizmalar bu çalışmada en önemli rolü oynamaktadır. Nedensel mekanizmalar, “birkaç parçanın etkileşimi ile bir sonuç üreten karmaşık bir sistem” olarak tanımlanabilir (Glennan, 1996: 52).

Bu araştırma, bu açıklamalardan ziyade nedensel mekanizmaları açıklamak için Mahoney’nin sınıflandırmasını seçmektedir. Mahoney’e göre nedensel mekanizmalar üç farklı açıklamaya atıfta bulunur; (1) bir neden ile sonuç arasına giren bir şey; (2) sonucu etkileyen nedensel faktörün belirli tanımlayıcı yönleri; veya (3) potansiyel olarak değişmez bir genel özellik veya süreç (Mahoney, 2015: 206). Ezikoğlu (2021), AKP vakası ışığında Türkiye siyasetinde siyasi hayatta kalma mantığını açıklamak için basit bir nedensel çıkarım veya nedensel mekanizma sunmamaktadır. Basit bir nedensel analizde, X, Y’nin doğrudan nedenidir veya Y, X’in doğrudan nedenidir. Ezikoğlu (2021), bağımsız değişkenlerin AKP’nin Türkiye siyasetinde siyasi hayatta kalmasının doğrudan nedeni olduğunu iddia etmemektedir. Bağımsız değişkenler (neden=AKP’nin muhafazakarlığının meşrulaştırılması - AKP’nin güç

mücadelesi - AKP iktidarında popülist otoriterliğin başlangıcı - Erdoğan liderliğinde İslamcılık ve milliyetçiliğin araçsallaştırılması) ile bağımlı değişken arasında nedensel bir mekanizma ve bu mekanizmayı sağlayan birden çok ara değişken vardır. Mahoney, nedensel mekanizma anlayışını şu şekilde aktarmaktadır:

“Mekanizmaları nedenler ve sonuçlarla aynı şekilde ele alıyorum; bunlar belirli olaylar veya değişkenler üzerindeki belirli değerlerdir. Mekanizmalar, zamansal konumları nedeniyle neden ve sonuçlardan farklıdır: zaman içinde bir neden ile sonuç arasında dururlar. Bu nedenle, $X \rightarrow M \rightarrow Y$ ifadesinde harfler, X’in neden, M’nin mekanizma ve Y’nin sonuç olarak ele alındığı değişkenler üzerindeki olaylara veya belirli değerlere atıfta bulunur (Mahoney, 2015: 206).”

Nedensel çıkarım ve vaka analizi yöntemleri için bir diğer önemli nokta, kanıtların veya verilerin toplanması ve değerlendirilmesidir. Bir vaka analizinin dikkatli bir şekilde tasarlanması bu nedenle çok önemlidir. Bu perspektiften görüldüğü gibi, vaka analizi yöntemi hipotezini kanıtlamak için yeterli kanıtı **ihtiyaç duymaktadır**. Bu çalışma, bağımlı ve bağımsız değişkenler arasında nedensel bir mekanizma oluşturmak için yeterli kanıt toplamak adına elit mülakat yöntemini derinlemesine incelemektedir.

4. VAKA ANALİZİ VE ELİT MÜLAKAT YÖNTEMİ

Vaka analizi ve elit mülakatlar arasındaki ilişkiyi açıklamadan önce, bu araştırma ‘elit mülakatı’, siyasetle özel bir ilgisi olan bir araştırma tekniği olarak tanımlayacaktır. Giderek artan sayıda siyasi analist, elit görüşmeyi bilgi ve bilgi toplamak için modern siyaset biliminde önemli bir araştırma yöntemi olarak kullanıyor ve tanıyor. Elit mülakatlar siyaset bilimcilerine siyasetin karmaşıklıklarını analiz etmek için veri üretmek adına zengin ve uygun maliyetli bir yöntem sunar (Beamer, 2002: 86).

Son yıllarda, birçok araştırmacı (örneğin Duke, 2002; Harvey, 2011; Hertz & İmber, 1995; Mikecz, 2012; Morris, 2009; Neal & McLaughlin, 2009; Smith, 2006) nitel araştırmada elit röportajlar üzerine odaklanmıştır. “Elit” terimi her zaman bu literatürde tanımlanmamıştır, ancak genellikle iktidara veya belirli bir mesleki uzmanlığa daha yakın olduğu iddia edilen bireyleri veya grupları tanımlamak için kullanılır (Morris, 2009). Literatürde, seçkin katılımcıların araştırma üzerinde çok fazla kontrol sahibi olmaya ve yayılma süreçlerini manipüle etmeye çalışabilecekleri önerisi dahil olmak üzere elit röportajlara dair çeşitli zorluklar belgelenmiştir (tartışma için bkz. Smith, 2006). Daha spesifik olarak politika araştırması bağlamında, söz konusu ‘elit’ katılımcılar politika ağları içinde etkileşime girdiğinde ve faaliyet gösterdiğinde ek konuların dikkate alınması gerektiği öne sürülmüştür (Duke, 2002).

Beamer (2002), elit mülakatların doğrudan siyasi sürece dahil olan insanları hedef aldığını savunmaktadır. Bireyler, politikanın nedensel mekanizmaları veya süreçleri hakkında özel fikirlere sahip olabilirler ve seçkin görüşmeler, belirli siyasi meselelerin derinlemesine araştırılmasını sunar. Ortaya çıkan bilgi yalnızca politik süreçlerin daha zengin bir tanımı için değil, aynı zamanda çıkarımsal amaçlar için daha verimli ve geçerli veriler de açıklamaktadır. Elit röportajlar, ana araştırma sorusuna cevap bulmak için araştırmacının önemli bir parçası olmalıdır (Beamer, 2002: 87).

Daha önce de belirtildiği gibi, George ve Bennett (2005: 223) gibi bazı bilim adamları, elit mülakat yöntemlerinin vaka çalışması araştırması için uygun olduğunu savunmaktadırlar. Bu bilim adamlarından bir diğeri olan Oisin Tansey, elit mülakatların gerekli verileri toplamanın bir aracı olarak önemini açıklamakta ve bu yöntemin belirli avantajlarını araştırmaktadır. Tansey, elit mülakatların dört önemli kullanımını ve nedensel süreçlerini bu veri toplama tekniğini kullanırken sunmaktadır (Tansey, 2007: 5).

Tansey’in makalelerinde elit mülakatların dört önemli amacı vardır. Ezikoğlu (2021), bu hedefleri araştırmaya dahil etmeye çalışmaktadır, çünkü AKP hükümeti vakasında Türk siyasetinde siyasi hayatta kalma mantığını incelemek için elit mülakat yöntemleri sunmaktadır. İlk olarak, elit mülakat yöntemleri, olaylara veya konulara genel bakışla ilgili belgelerden veya ikincil kaynaklardan gelen erken bulguları desteklemek için kullanılabilir. Bu araştırma, AKP hükümetinin parti programları veya seçim rehberleri, yasalar ve anayasa değişiklikleri gibi arşiv veya yasal belgelerini ve AKP’nin siyasi hayatta kalmasıyla ilgili önemli haberleri veya olayları kullanmaktadır. Tüm bu belgeler, AKP’nin siyasi hayatta kalmasını araştırmak için Türkiye’deki politika yapıcılar veya akademisyenler

gibi kilit oyuncularla yapılan elit görüşmelerle doğrulanmıştır. İkincisi, elit mülakatlar bir grup insanın ne düşündüğünü belirlemeyi amaçlamaktadır. Bu araştırma, AKP veya diğer siyasi partilerden politikacılarla görüşmeler gerçekleştirilmiş ve insanların ne düşündüklerini ve tutumlarının, değerlerinin ve inançlarının ne olduğunu belirlemeye yardımcı olmuştur. Tansey (2007: 7-8), araştırmacıların bu araştırma projesinin merkezi ve önemli konularıyla ilgili kilit politika yapımcıların düşünceleri hakkında zengin detaylar toplayabileceğine işaret etmektedir.

Üçüncüsü, elit mülakatlar daha büyük nüfusun özellikleri veya kararları hakkında çıkarımlar yapmaktadır. Tansey'e göre, kilit siyasi gruplarla yapılan görüşmeler, daha büyük nüfusun düşüncelerini veya kararlarını genelleştirmek için kullanılabilir. Örneğin, Ezikoğlu (2021) Türkiye'nin tüm önemli siyasi partilerinden politika yapımcılarla görüşmeler gerçekleştirmiştir ve bu bulgular, diğer siyasi parti üyelerinin veya bu siyasi partilerin seçmenlerinin daha geniş nüfusuna genelleştirilebilmektedir. Tansey'in belirttiği gibi; "örneklem grubu aracılığıyla bulunan özelliklerin, özelliklerin ve eylemlerin, örneklemin çizildiği popülasyonda da var olduğu ve daha geniş siyasi seçkinlerle ilgili genel sonuçlar çıkarıldığı sonucuna varılmıştır « (Tansey, 2007: 7).

Son olarak, elit mülakatlar bir etkinliği veya bir dizi etkinliği yeniden kavramaya yardımcı olmaktadır. Elit mülakat yöntemleri, siyasi sonuçların analizinden veya diğer kaynaklardan net olmayan siyasi sürecin gizli unsurlarını göstermektedir. Ezikoğlu (2021), AKP'nin siyasi hayatta kalmasının bağımsız ve müdahale eden değişkenlerini açığa kavuşturmak için politikacılar, akademisyenler ve öğrenci grupları ile yaklaşık 70 elit mülakat tasarlamıştır. Bu araştırma, 15 yıldır Türkiye'de AKP'nin iktidar sürecinde doğrudan katılımcılarla yapılan röportajları içermektedir. Örneğin, AKP'nin kurucu felsefesinin kademeli olarak meşrulaştırılmasında rol oynayan Abdüllatif Şener gibi AKP'nin kurucu kadrosuyla yapılan röportajlar temelinde bir inceleme yapılmıştır. AKP'nin ikinci döneminde, Kemalist seçkinlerin mücadelesi ve iktidarı pekiştirmesi, Ergenekon ve Balyoz davalarında hüküm giymiş ya da Kemalist elitlerin üyeleri olan gazeteciler (Işık Kansu ve Melih Aşık gibi) ve politikacılarla (Mustafa Balbay gibi) yapılan röportajlarla aydınlatılmaktadır. Bu çalışma aynı zamanda görüşmecilere aşağıdaki gibi bazı genel soruları sormuştur:

- i. KP'yi nasıl tanımlayabilirsiniz? Müslüman demokrat bir parti mi yoksa *Milli Görüş* hareketinin bir devamı mı?
- ii. AKP'nin kuruluş süreci hakkında ne düşünüyorsunuz? Daha sonra parti programından bir sapma oldu mu? Bu süreç beklentilerinize uygun muydu?
- iii. Özellikle 9/11'den sonra, "ılımlı Müslüman demokrasisi" etiketi meydana çıktı. Birkaç yıl boyunca Türkiye, 'muhafazakar demokrasi' kavramı bu talebin önemli bir örneğiydi. Bu neden oldu? AKP bu konuda başarılı oldu mu?
- iv. AKP'nin "İslamcı yanlısı" olduğu fikri 2000'li yıllarda yaygınlaştı. Birçok kişi bunu, dini-İslami bir gündem izlemekten ziyade, yalnızca Türkiye ekonomisini neo-liberalizm açısından modernize etmekle ilgilenen teknokratik bir parti olarak gördü. Bu argümanları nasıl değerlendiriyorsunuz?
- v. AKP'nin son yıllarda değişen söylemini Türkiye'nin iç ve dış politika konuları açısından nasıl değerlendirirsiniz?
- vi. AKP ve lideri Erdoğan'ın gizli bir gündemi olduğu sık sık söylenir. AKP hükümeti tarafından onaylanan yasa veya yönetmelikler veya Erdoğan'ın hangi konuşması Türkiye'de İslamcılığın yükselişini gösteriyor?
- vii. AKP'nin ikinci ve son döneminde Türkiye'de laikler ve İslamcılar arasında bir sürtüşme oldu mu, yoksa Türkiye'deki çatışmaların çoğu Erdoğan'ın siyasi söyleminin ışığında ülkenin demokratikleşmesi ile mi ilgiliydi?

Vaka çalışmaları, belirli politika geliştirme süreçlerine özel odaklanmaları göz önüne alındığında, mutlaka küçük örnekleme çerçevelerini içermektedir. Bireyler, kilit rolleri veya bu süreçlere katılımları nedeniyle bu çalışmaya davet edilmektedir. Araştırmacılar, karar vermeden önce gelen siyasi tartışmalar hakkında kanıt elde

edebilir ve resmi hesapları ilk elden tanıklıkla tamamlayabilir. Beach ve Pedersen'in (2012, 134) vurguladığı ilk elden ifadesinin anlamı da bu projenin saha araştırmasında önemli bir rol oynamaktadır. Ezikoğlu (2021) 'nun çalışmasında görüşmecilerin büyük çoğunluğu Milli Görüş gibi İslamcı hareketlerde yer alan ya da İslamcılığın Türk siyasetindeki yükselişinden doğrudan ya da dolaylı olarak etkilenen politikacılarıdır. Bu çalışma, araştırmanın değişkenlerini anlamak için Türk siyasetindeki bu önemli oyuncuların ilk elden anılarını toplamaktadır.

Elit mülakatlar, bu araştırmanın metodolojik bulmacası ışığında başka avantajlara da sahiptir. Elitlerle yapılan röportajlar, özellikle ilgili bir belgeyi veya raporu bir araya getirmekten sorumlu yazarlarla yapılıyorsa, belgelerin veya raporların yorumlanmasında büyük kolaylık sağlamaktadır. İlgili kararlarda yer alan kişilikleri yorumlamada yardımcı olabilir ve olayların sonucunu açıklamayı kolaylaştırmaktadır. Başka bir yerde kaydedilmemiş veya kamuya açık olarak yayınlanmak üzere henüz mevcut olmayan (varsa) bilgilere ulaşabilirler. Beach ve Pedersen'e göre (2012: 134-135), elit röportajlar sürece gerçekten katılan kişilerle görüşme fırsatı sunmaktadır.

"Görüşmecinin bu süreçteki rolü neydi"? Bu soru, teorik testin nasıl işlendiğine bağlı olarak nedensel bir mekanizmanın daha doğrudan bir ölçüsünü açıklamaktadır (Beach ve Pedersen, 2012: 134). Yukarıda tartışıldığı gibi, Ezikoğlu (2021), 2002 ve 2020 yılları arasında AKP döneminde Türk siyasetine gerçekten katılan görüşmecileri seçmektedir. Bu çalışma literatürdeki ortodoks açıklamaları test etmekte ve bu açıklamaların AKP'nin Türk siyasetindeki siyasi hayatta kalmasını anlamak ve araştırmak için neden yeterli olmadığını göstermektedir. Ek olarak, görüşmecilerden elde edilen veriler yeni alternatif açıklamaların ortaya çıkmasına yardımcı olur ve bu araştırmanın bağımlı değişkenlerini ve ara değişkenlerini test eder.

Öte yandan, elit mülakat sorunsuz bir yöntem değildir ve bir dizi metodolojik, operasyonel ve yorumsal problemi vardır. Temsili olmayan örnekleme, elit görüşmelerde genellikle bir sorun olmasa da bunun olduğu yerde erişim sorunları yaşanabilmektedir. Bazen, temsili bir örnek elde etmek mümkün değildir, çünkü belirli bireyler veya birey kategorileri (muhtemelen görüşmekten dolayı kaybedecek bir şeyleri olanlar) görüşme talebini reddeder. Bu durumda, siyaset bilimci bu gerçeği kabul etmelidir.

Bu sorun, elit mülakatlar yapıldığında bir başka önemli sınırlamadır. Ezikoğlu'nun araştırmasında (2021), AKP'li siyasetçiler, AKP iktidarı altında otoriterizmin-popülizmin veya İslamcılığın yükselişini tamamen yok saymışlar ve bu nedenle röportaj vermeyi reddetmişlerdir çünkü bu araştırma AKP'nin siyasi hayatta kalması ile otoriterizmin-popülizmin veya İslamcılığın yükselişi arasında neden-sonuç ilişkisi kurmayı amaçlamaktadır. Bu sorunun etkisini azaltmak için, AKP'nin kuruluşundan AKP'nin son dönemine kadar belirli dönemlerde politika yapıcılar olarak yer alan eski AKP'lilerle röportajlar yapılmıştır. Örneğin, AKP'nin kuruluşu AKP'nin kurucularından Abdüllatif Şener tarafından analiz edilirken, AKP'nin 2007-2011 yılları arasındaki iktidar mücadelesi süreci, bu dönemde AKP'nin Genel Başkan yardımcılarının birisi olan Suat Kınıklıoğlu tarafından incelenmiştir. Ayrıca, AKP hükümetine verdikleri desteğin sona ermesi olan 2015 yılına kadar çeşitli zaman dilimlerinde AKP'yi destekleyen diğer İslamcı veya muhafazakar Kürt politikacılar veya liberal akademisyenlerle röportajlar gerçekleştirilmiştir (Ezikoğlu, 2021).

Görüşülen kişinin güvenilirliği bazen sorgulanabilmektedir. Bu genellikle hafızasındaki başarısızlıklardan kaynaklanmaktadır. Tanık ne kadar yaşlı olursa ve olaylardan ne kadar uzak olursa, bilgi o kadar az güvenilirdir (konuşmaya daha istekli olsalar da). Bu kısmen zamanın uzamasının bir sonucudur, ancak görüşmeciler aynı zamanda olayları gerçekten hatırlayabilecekleri şeyleri, daha sonra aynı konuda okudukları şeylerle karıştırmaktadırlar. Bu nedenle, görüşmeci, görüşülen kişinin sağladığı bilgilerin genellikle oldukça öznel bir nitelikte olabileceğinin sürekli farkında olmalıdır. Aşırı durumlarda, bir görüşmeci kasıtlı olarak bir sorunu veya olayı yanıltmak veya tahrif etmek için yola çıkabilir. Bazı gruplar diğerlerinden çok daha güvenilir olduğunu kanıtlamaktadır. Kanıtlar, en az tatmin edici grubun (eski) politikacılar olduğunu göstermektedir (Seldon, 1988: 10).

Elit mülakatın bu dezavantajı, Ezikoğlu (2021)'nin çalışmasının sınırlamalarından biriydi. Özellikle, politikacıların kendi partizan ve öznel bakış açıları, çalışmanın araştırma sorularını yanıtlamada çeşitli zorluklar yaratmaktadır. Ezikoğlu (2021) çalışmasında bu sorunun etkisini azaltmak için görüşme katılımcılarına iki öğrenci grubu eklemiştir. Siyaset Bilimi veya benzeri alanlarda eğitim gören bu öğrenciler, AKP dönemi ile ilgili tanıklıkların hem daha yeni olması hem de bu araştırmanın nesnellığı açısından güvenilir veriler sunması sebebiyle seçilmiştir. Ancak, bu eleştirmenlerin ve kısıtlamaların bir sonucu olarak, elit mülakatta her şeyi açıklamak mümkün değildir.

Beach ve Pedersen, bu konuya dikkat çektiklerinde şunları belirtiyorlar: “insan hafızasının kusurlarının bir sonucu olarak, röportajlar asla mükemmel bir şekilde güvenilir bir ölçüm cihazı olmayacaktır” (Beach ve Pedersen, 2012: 135).

Ezikoğlu (2021), parti belgeleri, yasal düzenlemeler, arşiv belgeleri, kamuya açık konuşmalar ve diğer yazılı metinleri, nedensel mekanizmayı ortaya çıkarmak ve müdahale eden ara değişkenleri tanımlamak için görüşmelerle birlikte kullanmaktadır. Bununla birlikte; vaka çalışması yöntemi, genellikle en yüksek siyasi düzeyde kilit siyasi karar verme ve faaliyetle ilgili verilerin toplanmasını gerektirir ve elit görüşmeler genellikle bu gerekli bilgileri elde etmek için kritik bir strateji olacaktır.

5.SONUÇ

Bu çalışma, sosyal bilimler ve buna bağlı olarak siyaset bilimi çalışmalarında metodolojik olarak çok fazla irdelenmemiş olan bir nitel araştırma yöntemi olarak vaka analizi yöntemini ve bu yöntemin yaygın bir veri toplama aracı olan elit mülakatları analiz etmektedir. Bu analizin yapılmasında temel amaç her araştırmanın en temel hedefi olan bağımlı ve bağımsız değişkenler arasındaki nedensel mekanizmanın efektif bir biçimde kurulmasını sağlayan bir yöntemi sunabilmektir. Bu doğrultuda çalışmada ilk olarak vaka analizi ve nedensel mekanizma açıklanmakta olup, akabinde bir veri toplama yöntemi olarak elit mülakatların vaka analizlerinde hangi amaçla ve nasıl kullandığı gösterilmektedir. Bunu yaparken de bir siyaset bilimi çalışması olarak literatürde yerini alan Ezikoğlu'nun çalışması metodolojik olarak incelenmektedir. Bu sayede siyaset bilimi çalışmalarında vaka analizi ve elit mülakat yönteminin kullanılabilirliği ve etkinliği diğer araştırmacılara yol gösterecektir.

KAYNAKÇA

- Ayer, A.J. (2000) *Hume: A Very Short Introduction*. Chapter 4, OUP Oxford.
- Beach, D. ve Rasmus Brun P. (2012). “Case selection techniques in Process-tracing and the implications of taking the study of causal mechanisms seriously.” *APSA 2012 Annual Meeting Paper*.
- Beamer, G. (2002). ‘Elite interviews and state politics research’. *State Politics & Policy Quarterly*, Cilt 2, Sayı 1, s. 86-96.
- Becker, C. (1934). ‘Progress’. *Encyclopaedia of the Social Sciences*: s. 495-499.
- Bennett A. ve George, L. (2005). *Case studies and theory development in the social sciences*. Mit Press.
- Campbell, Donald T. (1975). “Degrees of freedom” and the case study.” *Comparative political studies*, Cilt 8, Sayı 2, s. 178-193.
- Cohen, Morris R. ve Ernest N. (1934). *Introduction to logic scientific method*. Harcourt, Brace and Company, New York.
- Cottrell, Leonard S. (1941). ‘The case-study method in prediction’. *Sociometry*, Cilt 4, Sayı 4, s.358-370.
- Cousin, G. (2005). ‘Case study research’. *Journal of geography in higher education*, Cilt 29, Sayı 3, s. 421-427.
- Creswell, J. (2013). ‘Steps in conducting a scholarly mixed methods study’.
- Duke, K. (2002). ‘Getting beyond the ‘official line’: Reflections on dilemmas of access, knowledge and power in researching policy networks’. 2002. *Journal of Social Policy*, Cilt 31, Sayı 1, s. 39-59.
- Eisenhardt, Kathleen M. ve Graebner, M. (2007). ‘Theory building from cases: Opportunities and challenges’. *Academy of management journal*, Cilt 50, Sayı 1, s. 25-32.
- Ezikoğlu, Ç. (2021). *The Logic of Political Survival in Turkey: The Case of Akp*. Lexington Books, Maryland.
- Flyvbjerg, B. (2006). “Five misunderstandings about case-study research.” *Qualitative inquiry*, Cilt 12, Sayı 2, s. 219-245.
- Foreman, Paul B. (1948). “The theory of case studies.” *Social Forces*, s. 408-419.
- Garrett, D. (2009). “Hume”, *The Oxford Handbook of Causation*, OUP, Oxford, s.73-92.
- Gerring, J. (2008) ‘The mechanistic worldview: Thinking inside the box’. *British Journal of Political Science*, Sayı 38, s. 161-179.

- Gerring, J. (2010), 'Causal Mechanisms: Yes, But....'. *Comparative Political Studies*, Cilt 43, Sayı 11, s. 1499-1526.
- Glaser, G. ve Strauss A. (1967). "The discovery of grounded theory: strategies for qualitative research." *New York, Adline de Gruyter*.
- Harvey, William S. (2011). 'Strategies for conducting elite interviews'. *Qualitative research*, Cilt 11, Sayı 4, s. 431-441.
- Hedstrom, P. (2005). *Dissecting the social: On the principles of analytical sociology*, Cambridge, UK: Cambridge University Press.
- Hertz, R. ve Imber B. (1995). *Studying elites using qualitative methods*. Vol. 175. Sage Publications
- Honore, T. (2014) 'Causation in the Law', *Stanford Encyclopaedia of Philosophy*.
- Mahoney, J. (2015). Process tracing and historical explanation. *Security Studies*, Cilt 24, Sayı 2, s. 200-218.
- Mayntz, R. (2004), Mechanisms in the analysis of social macro-phenomena, *Philosophy of the Social Sciences*, Sayı 34, s.237-254.
- Mikecz, R. (2012). 'Interviewing elites: Addressing methodological issues'. *Qualitative inquiry* 18(6): 482-493.
- Mumford, S. (2012) *Metaphysics: A Very Short Introduction, Chapter 5*, Oxford.
- Park, Robert E. (1930). "Murder and the case study method." *American journal of sociology*, Cilt 36, Sayı 3, s. 447-454.
- Richards, D. (1996). "Elite interviewing: Approaches and pitfalls." *Politics*, Cilt 16, Sayı 3, s. 199-204.
- Seldon, A. (1988). *Contemporary history: practice and method*. B. Blackwell,
- Skocpol, T. ve Somers, M. (1980). "The uses of comparative history in macrosocial inquiry." *Comparative studies in society and history*, Cilt 22, Sayı 2, s. 174-197.
- Smith, Katherine E. (2006). 'Problematising power relations in 'elite' interviews'. *Geoforum*, Cilt 37, Sayı 4, s. 643-653.
- Solberg Sjøilen, K. ve Huber, S. (2006). *20 svenska fallstudier för små och medelstora företag: pedagogik och vetenskaplig metod*. Studentlitteratur.
- Tansey, O. (2007). "Process tracing and elite interviewing: a case for non-probability sampling." *PS: Political Science and Politics* Cilt 40, Sayı 4, s. 765-772.
- Teune, H. ve Przeworski, A. (1970). *The logic of comparative social inquiry*. New York: Wiley-Interscience.
- Thomas, G. (2011). "A typology for the case study in social science following a review of definition, discourse, and structure." *Qualitative inquiry*, Cilt 17, Sayı 6, s. 511-521.
- Van Evera, S. (1997). *Guide to Methods for Students of Political Science*. Ithaca, NY: Cornell University Press.
- Yin, Robert K. 2012. "Case study methods".

Beyan ve Açıklamalar (Disclosure Statements)

1. Bu çalışmanın yazarları, araştırma ve yayın etiği ilkelerine uyduklarını kabul etmektedirler (The authors of this article confirm that their work complies with the principles of research and publication ethics).
2. Yazarlar tarafından herhangi bir çıkar çatışması beyan edilmemiştir (No potential conflict of interest was reported by the authors).
3. Bu çalışma, intihal tarama programı kullanılarak intihal taramasından geçirilmiştir (This article was screened for potential plagiarism using a plagiarism screening program).